

УДК 378.147

І.В. Боберська.,
заступник директора з
гуманітарної освіти та
виховної роботи,
Херсонський
політехнічний коледж
Одеського національного
політехнічного
університету.

О.Є. Яковенко,
директор,
Херсонський
політехнічний коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету,
к.т.н., доцент
ae.yakovenko1@gmail.com

ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ ХЕРСОНСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ: ВІД РЕМІСНИЧИХ КЛАСІВ ДО МАШИНОБУДІВНОГО ТЕХНІКУМУ (1920 - 1930 р.р.)

І.В. Боберська., О.Є.Яковенко.
Історичний шлях Херсонського політехнічного коледжу: від ремісничих класів до машинобудівного технікуму (1920-1930 р.р.) Відповідно до документів Херсонського обласного державного архіву у статті висвітлюються становлення, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення, особливості здійснення навчально-виховного та виробничого процесів навчального закладу у 1920-1930рр.

I.V. Boberska, O.E. Yakovenko.
The historical way of Kherson Polytechnic College: from craft classes to machine-building technical school. (1920 - 1930 years). According to documents of Kherson Regional State Archives the development, logistical and educational software, especially the educational and production processes of the institution in 1920 – 1930 is considered in the article.

Вступ. Фонди Херсонського обласного державного архіву (ДАХО) зберігають документи навчальних закладів: Херсонської першої профтехшколи сільгоспмашинобудування, гідротехніки та мукомольної справи, Херсонській профтехшколи сільгоспмашинобудування та архітектурного будівництва, Херсонського індустріального технікуму, Херсонського машинобудівного технікуму - попередників Херсонського політехнічного коледжу.

У звіті Херсонського повітового відділу народної освіти вказано, що станом "...на 15 декабля 1922 г. в Херсоні в уезді состояло 12 учебных заведений со штатом служащих 222 человека на 1153 учащегося". (ДАХО. ф.р.-413-Оп. 1.-Спр. 682.-Арк.9). Тобто, Херсонська профтехшкола сільгоспмашинобудування, гідротехніки та мукомольної справи була однією з дванадцяти навчальних закладів м. Херсона.

У документах навчального закладу 1920 - 1930 рр. проглядаються як соціальні проблеми всієї молоді країни, регіону, м. Херсона: голод, холод, епідемії, хвороби, руїни, так і проблеми (шляхи їх вирішення) стосовно матеріально - технічного, навчально - методичного забезпечення профтехшколи: недостатнє (або зовсім відсутнє) фінансування, витрати на ремонт приміщень та обладнання, відновлення та облаштування навчальних класів,

© І. В.Боберська, О.Є.Яковенко, 2014

майстерень, недостатня кількість кваліфікованих учителів загальноосвітніх і фахових дисциплін, майстрів, низька заробітна платня, висока плата за «правонавчання» та неспроможність багатьох учнів і їх сімей сплачувати за навчання, відсутність підручників, зошитів. Кожен архівний документ тих часів, так чи інакше, торкається зазначених проблем.

Але, долаючи труднощі навчальний заклад, педагогічний колектив здійснював навчально-виховний та виробничий процеси, готуючи спеціалістів для потреб країни. Щороку збільшувався учнівський контингент та педагогічний склад профшколи, налагоджувалась та удосконалювалась матеріально-технічна і навчально-методична бази, навчально-виховна робота.

Матеріал і результати дослідження.

Матеріально - технічне забезпечення навчально - виробничого процесу. У документах 1922 р. направлених до повітового відділу народної освіти надається наступна інформація. Надамо витяги мовою оригіналу:

1. "Профессиональная школа с/х машиностроения, гидротехники и мукомольного дела преобразована из Херсонского 4-х классового ремесленного училища, начала функционировать с октября 1920 г. Помещается школа в зданиях бывшего водочного склада, которые были пожертвованы в 1915 г. министерством финансов Херсонскому русскому ремесленному училищу.

Школа насчитывает около 100 человек учащихся, большинство учащихся из уезда, при школе имеется интернат и кухня, обслуживающая учеников и служащих. Вся школа помещается в 2-х этажном жилом доме, предназначенном для квартир служащих, неудобство в размещении классов помещений и интерната и теснота дают о себе знать.

В мастерских имеется 15-17 токарных станков, 50 слесарных тисков и столярная мастерская на 20 верстаков.

Занятия идут почти нормально, объясняется это желанием учащихся, терпя голод и холод и неудобства, все же получать знания. Устройство мастерских, налаживание учебной жизни во многом обязано учащимся". (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.682.- Арк. 38, 39).

Документи профшколи 1920 р. вказують прізвище **першого завідувача профшколи - Орленка Михайла Івановича** ("1869г.р., Служ. стаж с 1905 г. Преподает алгебру, геометрию, физику". (ДАХО. ф. р.- 413.- Оп.1.- Спр.682.- Арк.10)).

Наступний **завідувач профшколи, інженер Букетов Михайло Матвійович** ("1890 г. р., образован. Московское технич. уч-ще, инженер-механик, служ. стаж с 1917 г. Преподает алгебру, тех. механику, геометрию. (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.682.-Арк.67), у службовій записці 1921р. до повітового відділу профосвіти зазначав, що організовано роботу двох майстерень,

але "...кузнеца почти не работает, стоит слесарно-механическая и столярная мастерские..." (ДАХО.ф.р.- 414- Оп.1.- Спр.682.- Арк.60)

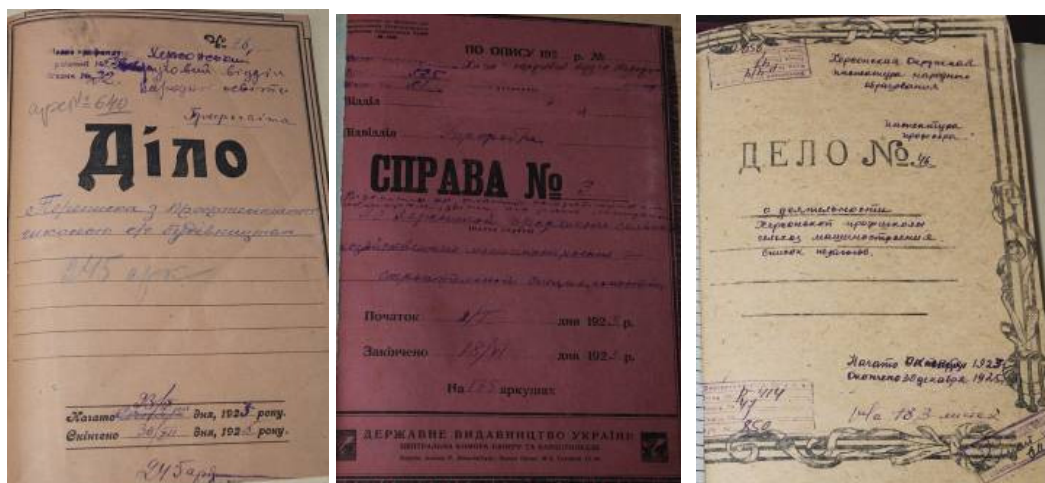

Рис. 1. Справи про діяльність профшколи сільгоспмашинобудування (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.-Спр.850), Списки викладачів.,1923р., (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.841), Листування профоввіти з профшколою 1925р. (ДАХО.ф.р.-414.- Оп.1.- Спр. 687)

У звіті про стан профосвіти у м. Херсоні у 1922 р. за підписом уповноваженого губернської профосвіти, зазначено: «Заняття во всех школах проходят нормально. Школы постепенно обрастают хозяйством, заводят свой инвентарь. Плата за право учения поступает туго. Замечается лихорадочность перед наступлением холодов, которые могут помешать занятиям из-за отсутствия топки».

Школа состоит из двух отделений: 1) с/х машиностроения и 2) строительного. Мастерские приводятся в порядок, необходимый для школьных занятий в них". (ДАХО. ф.р.- 413.- Оп. 1.- Спр.628.- Арк.138)

В акті обстеження приміщень та обладнання профшколи 1922 р., зазначено: "Мастерские не вполне оборудованы. Столярный, модельный и механический цехи, находящиеся в помещении без окон, потолков, пробитой крышей и цементным полом раньше теплого времени не могут быть использованы". (ДАХО.ф.р.- 414, - Оп.1- Спр.831- Арк.10). В описі інвентару та інструментів профшколи 1922 р. зазначено 102 найменування: "...молотков - 4, отверток- 4, циркулей - 10, долот токарных - 19, долот столярных - 62, винто-резов - 8". (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.831.-Арк.17, 23, 24)

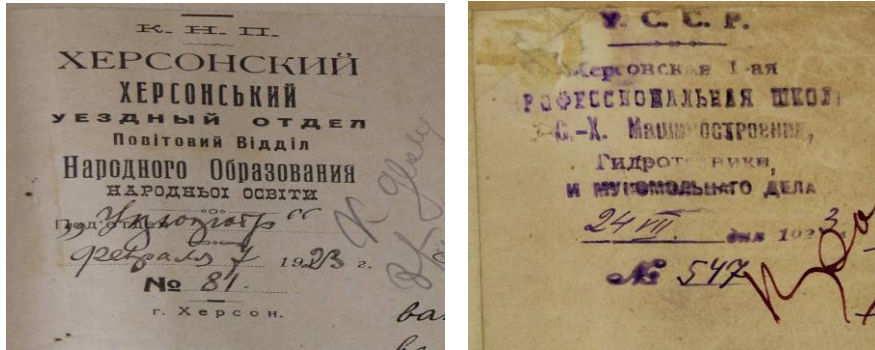

Рис. 2. Офіційні штампи: Херсонського повітового відділу народної освіти, 1923р.(ДАХО.ф.р.-414.- Оп.1- Спр.841- Арк.12), Херсонської 1-шої професійної школи с.г.машинобудування, гідротехніки та мукомольної справи,1923р. (ДАХО.ф.р.- 414 - Оп.1.- Спр. 755.- Арк.4)

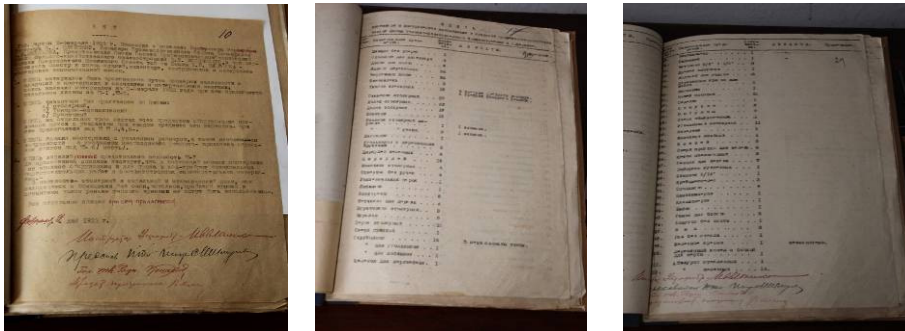

Рис.3. Акт, 1922р.(ДАХО ф.р.- 414.-Оп.1.-Сспр.831.-Арк.10), Опис інвентаря та інструментів,1922р.(ДАХО. ф.р.- 413-Оп.1.-Спр. 831.-Арк.17, 23, 24)

У звіт уповноваженого губпрофосвіти про стан обладнання майстерень української профшколи сільгоспмашинобудування за 1922 р. надано статистику:

"Имеется в мастерских: станков винторезных – 4, станков токарных – 7, станков сверлильных – 13, верстаков слесарных – 10, горнов с мехов. – 1, горнов переносных – 1, фр. вентиляторов – 2, верстаков столярных – 11.

Имеются физ. хим. кабинет, библиотека – книг около 500. Необходимы средства чтобы дать ремонт станкам, инструментам, помещениям. Необходимо ремонт и дооборудование на сумму 2 млрд. рублей ". (ДАХО. ф.р.- 413 - Оп.1.- Спр.831.- Арк. 188)

Опис матеріально-технічного стану профшколи знаходимо в документі "ДОКЛАД. Про господарну частину профтехшколи 1922-1923 р.р." Надамо витяг із доповіді:

"Роспорядженням Профосвіти школа переїхала в нове помешкання (бывшої реальної школи) яке частинно розбите снарядом, частинно запущено. Приведення до ладу зроблено виключно руками шкільного колектива.

Колективу удалось привести будинок в таке становище, що заняття могли «проводитись на протязі всієї зими при наліччі 100 пудів мокрого торфугу та 200 пудів сирих дров відпущених Наросвітою».

Приладдя, яке малось і виробы учнів за торішній рік положили ґрунт для влаштування механічного кабінету. Організується стрітельний кабінет і чертбжний малювальний відділ.

Розбираючи майно знайшли біля 2000 книжок. Частина книжок дореформеного часу неякої вартості не представляють, а решта дають можливість влаштування бібліотеки. Школа докупує необхідні книжки, але для цієї справи великого розходу не може покласти.

В підвалі знайдені остатки бувшого фізичного кабінету. Ни одного прибора скільки небуть пригідного до роботи не має. Біля 10% цих приборів могли б бути ремонтвані майстерньою". (ДАХО.ф.р- 414.- Оп.1.- Спр.841.- Арк.64-66)

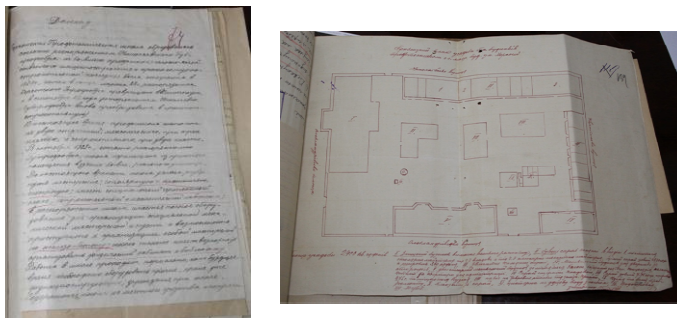

Рис. 4. Витяги з доповіді про діяльність Херсонської профшколи, 1923 р. (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.841.- Арк. 64), План садиби та будинків профшколи с.г.машинобудування у м. Херсоні, 1922 р. (ДАХО.ф.р. - 414 - Оп.1.- Спр. 682.- Арк. 134)

У річному звіті профтехшколи 1925-1926 н. р. зазначено:

"Адреса: будинок по вул.Червонофлотська (колиш. Богородицька вул.), Спартаківського провулку.

Практикою токарною, слюсарною, ковальською, теслярською були охоплені 193 учні. Термін навчання 3 роки, з них 2 роки теорії, 1 рік практики. При школі 4 кабінети: фізичний, хімічний, геодезичний, механічний". (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.755.-Арк.4 - 6.)

Заслуговує уваги інформація щодо фінансового та матеріального стану профшколи. Надамо витяг із зазначеного річного звіту 1925-1926 н. р.:

"Прибутки:

1. Від місцевого бюджету - сума: 8 863 крб. 85 коп.

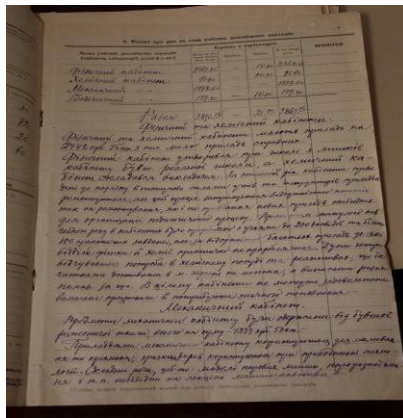
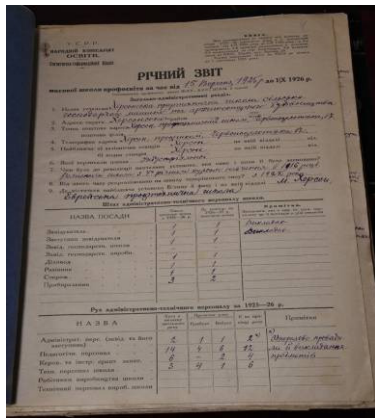

Рис. 5. Річний звіт 1925 -1926 н.р.(ДАХО. ф.р.- 414 -Оп.1.- Спр.755.-Арк. 4-5)

2. Від власного виробництва школи:

- механічних майстерень - 427 крб. 39 коп.
- теслярної майстерні - 207 крб. 10 коп.

Видатки:

1. На виплату зарплати:
 - адміністр. персоналу -3 117 крб. 84 коп.
 - педпгогіч. - 9 144 крб. 35 коп. - техніч. - 2 352 крб. 39 коп.
2. На учбову частину -130 крб. 82 коп.
3. На господарчу частину: - опалення - 249 крб.38 коп. - освітлення -176 крб. 64 коп." (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.755.-Арк.4 -11)

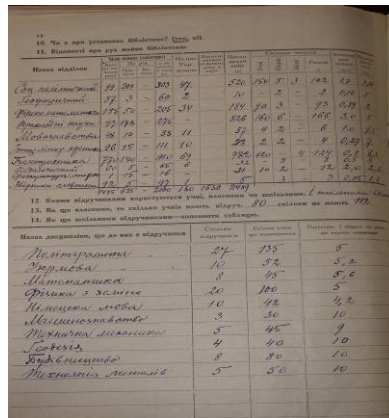
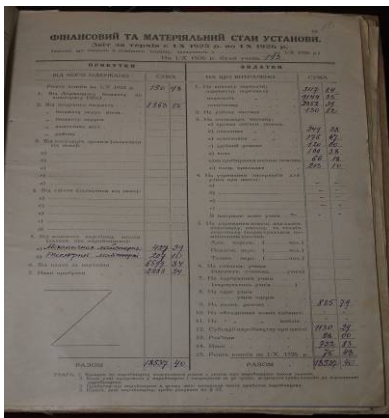

Рис. 6. Річний звіт. Фінансовий та матеріальний стан установи, 1926р. (ДАХО. ф.р.- 414 - Оп. 1- Спр. 755 - Арк. 10); Відомості про рух майна бібліотек, 1926р. (ДАХО. ф.р – 414- Оп. 1.- Спр.755.- Арк. 9)

У розділі річного звіту 1925-1926 н. р. "Відомість про рух майна бібліотеки", зазначено, що бібліотечний фонд становить 2 100 книг. Наведемо статистику мовою оригіналу:

1. "книги обліковано за відділами:

Назва відділов	Число книжок (палитурок)			Из них укр. мовою
	Було на початку року	Прибуло	Є на прикінці року	
Соц. політичний	99	204	303	47
Географічний	57	3	60	2
Фізикоматематичний	155	50	205	34
Прикладні науки	97	178	275	----
Мовознавства	48	10	58	11
Істор. літер. критика	96	15	111	10
Белетристика	770	140	910	69
Педагогічний	60	5	65	6
Фізкультура, спорт	1	15	16	---
Звірники-словники	92	5	97	1
	1 475	625	2 100	180

У службовій записці до окружної наросвіти 1927р., **завідувач профшколи Косинський Вячеслав Йосипович** зазначав: "Профтехшкола крім механічного відділу має будівельний. Держстрах на будівельний відділ відпускає 1300 крб., що на них мають бути устатковані майстерні по вогнетривалому будівництву.

Школа переходить з 2-х річного на 3-річний курс навчання, мусе поширювати класи, кабінети та майстерні. При школі проводять роботу річні тракторні курси, мають спеціальні майстерні, чотири трактора, гараж.

Школа має 181 учень, на тракторних курсах 34 слухача, маємо прийняти до школи нових 80 учнів, таким чином в школі будуть проводити навчання 295 учнів". (ДАХО.ф.р.- 414 - Оп. I.- Спр. 912 -Арк. 67)

... 80 учнів мають власні підручники, а 112 - не мають".

(ДАХО.ф.р.- 414- Оп. 1- Спр.751 -Арк.9)

Педагогічний склад, навчально - виробнича та методична робота.

Документ 1920 року "Список младших и старших работников херсонской профтехшколы" зберігає інформацію про педагогів та співробітників.

Надамо витяг мовою оригіналу:

" 1. **Михаил Иванович Орленко – зав. профтехшколой.**

Преподает геометрию - 2 ч., алгебра, физика - 2 ч.

2. С. Е. Шилиев - технич. черчение - 4 ч. Работа в мастерских - 15 ч. Исп. обязанности секретаря школы. Хоз. комиссия

3. Н. К. Иванов - зав. столярными мастерскими. Рисование - 2 ч. Технология - 2 ч. Станки, инструменты – 2 ч. Кл. руков.- 6 ч.

4. В. И. Косинский - зав. слесарными мастерскими. Руководство в мастерских - 20 ч. Хоз. комиссия, драм. кружок.

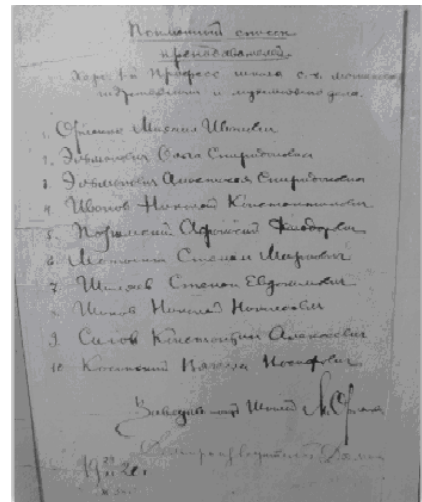

Рис.8 Список викладачів профшколи, 1921 р. ф.р.-413-Оп. 1. Спр. 841-арк.13)

5. Сичов К. И.- техническая механика - 3 ч.

6. С. М. Мотинга - математика - 7 ч. класс. рук. - 6 ч. Ученический кружок. Укр. яз. в профшколе, География - 2 ч.

7. А. Ф. Позюмский - Минералогия и геология - 2 ч. Химия - 2 ч. Участие в учебной комиссии, Ученический кружок.

8. А. С. Эльманович - Французский яз. - 2 ч. в хоз. комиссии

9. О. С. Эльманович - Французский яз. -2 ч. в хоз. комиссии". (ДАХО. ф.р.-413 - Оп.1.- Спр. 841- Арк. 17).

Аналізуючи документи профшколи 1920 р., доходимо висновку, що педагогичний колектив нараховував 9 викладачів (з них: 7 чоловіків та 2 жінки) які викладали 14 навчальних предметів (з них: 9 - загальноосвітнього напрямку та 5 - фахового спрямування). Два педагога мали в педнавантаженні по 6 годин за класне керівництво.

У позанавчальний час учні мали можливість займатися в 4-х гуртках.

У школі працювали 6 осіб технічного персоналу.

Документ 1921р. "Список преподавателей профшколы сельхоз. машиностроения и ремесленных классов при школе по русскому отделению" зберігає інформацію про освіту викладачів.

Два педагога мали вищу освіту: закінчили Петроградський університет та Феодосійський інститут. Інші вчителі профшколи навчалися в ремісничих училищах Москви, Одеси, Миколаїва. (ДАХО. ф.р. - 414 - Оп.1.- Спр. 52.- Арк.50)

Протокол засідання Шкільної Ради від 18. 02. 1921р. допомагає з'ясувати штатний розклад профтехшколи: 10 викладачів, 3 завідувача майстернями, 2 санітарних лікаря, діловод, курьер, вихователь інтерната і бібліотекар, кухар, завідувач столовою, комендант, двірник, слюсар та коваль. (ДАХО.ф.р. - 414.- Оп.1.-Спр.682.-Арк. 43)

У службовий записці завідувачу повітового відділу профосвіти 1921р., завідувач профшколи т. Михайло Матвійович Букетов, змальовує тяжке становище навчального закладу:

" 1. Школа не имеет преподавателей. Неся большую нагрузку по ведению занятий из-за отсутствия преподавателей, совершенно не остается времени на организационную работу по школе.

2. Выплата жалования проходит крайне неаккуратно.

3. Низкая оплата труда служащим и квалифицированным рабочим заставляет их или бросать работу или неаккуратно относиться к ней.

4. Кузнеца почти не работает, стоят слесарно-механическая и столярная мастерские ". (ДАХО. ф.р. - 414.- Оп.1.- Спр.52.- Арк. 43)

Фонди ДАХО зберігають навчальну програму профтехшколи 1922-1923рр.:

" I. Родной язык

Свободное чтение и грамотное письмо, умение написать легкий пересказ.

II. Математика

Свободное владение техникой счета с целыми числами, десятичными и обыкновенными дробями. Понятие об алгебраической формуле и умение отыскивать числовые значения простой формулы. Краткое знакомство с геометрическими понятиями и свойствами фигур и тел/линий, умение вычислять площади и объёмы простых фигур и тел.

III. Природоведение

Элементарные сведения по мировой и живой природе.

IV. География

Элементарные сведения об устройстве земной поверхности, из географии отдельных стран и света и географии Советской Федерации". (ДАХО.ф.р. - 414- Оп.1.- Спр. 829.- Арк. 382)

"Навчební план на другий триместр 1924-1925 навчального року Херсонської профшколи сільгосподарського та архітектурного будівництва" (назва навчального закладу з 1924р.) налічує 20 навчальних предметів, що викладалися на механічному та будівничому відділеннях. У "навчальному плані" зазначені назви предметів, кількість годин із предмету (на кожному відділенні окремо і разом по навчальному закладу) та прізвища 17 викладачів які їх викладали.

Предмет	Кількість годин	Всього	Щодня	Зміст
Російська мова	2	2	1	Грамматика, правопис
Політграмота	8	8	1	Політична свідомість
Економічна географія	4	4	1	Географія, економіка
Гігієна та охорона праці	3	3	1	Здоров'я, безпека
Чертельництво	6	6	1	Математика, геометрія
Технічна механіка	11	11	1	Механіка, фізика
Технічні матеріали та будівничі роботи	5	5	1	Матеріали, будівництво
Організація виробництва	2	2	1	Виробництво, організація
Технологія металів	2	2	1	Металургія, технологія
Машинознавство	4	4	1	Машини, механізми
Гідротехніка та меліорація	4	4	1	Гідротехніка, меліорація
Дорожнє та портове діло	4	4	1	Дороги, порти
Залізобетон. та пічне діло	2	2	1	Залізобетон, цегла
Геодезія	4	4	1	Геодезія, топографія
Робота в майстернях	18	18	1	Практичні роботи

До навчальних предметів що викладалися з 1920 р., додалися: російська мова - 2 год., політграмота - 8 год., економічна географія - 4 год. З дисциплін фахового спрямування викладалися: гігієна та охорона праці - 3 год., чертельництво - 6 год., технічна механіка - 11 год., технічні матеріали та будівничі роботи - 5 год., організація виробництва - 2 год., технологія металів - 2 год., машинознавство - 4 год., гідротехніка та меліорація - 4 год., дорожнє та портове діло - 4 год., залізобетон. та пічне діло - 2 год., геодезія - 4 год. Робота в майстернях - 18 годин. (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр. 687.-Арк.6)

Рис.9. «Навчений план Херсонської профшколи с.г. машин та архит. будівництва на другий триместр 1925-1926 навч. року»

Заслуговує уваги документ "Нарада Завідуючих профшкіл, шкіл Ф.З.У. та курсів з питань українзації установ профосу на Херсонщині. Протокол №1, 1924 р." Надамо витяг мовою оригіналу:

"В сучасний момент на Херсонщині школи С. Г. вертикалі майже повністю українзовані, її треба трохи поширити, а особливо поглибити. Укр-профтехшкола мусить найшвидше українзовуватись на протязі цього навчального року.

Питання українзації обговорити в школах та педрадах. Треба українзувати педагогів для цього для викладачів організувати укргуртки по вивченню української мови, а для учнів організувати укклубгуртки. Добувати книжки для книгозбірні треба українські. Гроші на справу українзації можуть йти лише від кошторисів шкіл. Недостача підручників по спецдисциплінам явище саме болюче". (ДАХО. ф.р. – 413.- Оп. I.- Спр. 829.- Арк.148)

Детальний опис діяльності профшколи надано в документі написаному від руки "Анкета для навчєбних установ Профосвіти У. Р. С. Р. за перший навчєбний тримєстр 1924-25 н.р.":

"Викладання предметів проводиться цілком українською мовою, крім де яких спец. дисциплін та малювання.

Школа утримується на місцевому бюджеті. Навчання починається о 8 - й годині ранку та проводиться до 5 години вечора. Крім того в де які дні у вечері проводиться клубна робота та заняття гуртків.

Школа обслуговує населення Херсонської округи частину Катеринославської та Мелітопольської. У своїй роботі школа пристосовується до обслуговування села, котре вимагає робітників цього типу...

Плата за навчання з учнів вимагається на підставі розпорядження Губпрофосвіти, згідно правил про платню за навчання в профшколах на 1924-25 навчební рік...

Кількість учнів повинних внести плату – 87. Кількість учнів звільнених – 55. Кількість повинно поступити плати – 1 228 крб. 66 к. Заборгованість – 270 кр. 99 к.

Платня співробітникам виплачується своєчасно. Виробничого колективу при школі не має. Школа ні якої землі не має. Книг в книгозбірні – 2 225 экз.

У лютому було випущено 24 учня механічного відділу. Прийнято учнів – 12. Скупичність в заняттях задовольняюча". (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр. 687.-Арк. 60 - 63)

Протокол № 3 засідання Педагогічної ради від 11.11. 1925 р. зазначає, що всі "навчební предмети" розподілено за "ціклами": виробничо-технологічний, фізично-механічний, громадознавство. Кожній циклової комісії призначено голову. Цікавим є той факт, що німецька мова ("чужа мова") входила до складу виробничого циклу, а не до циклової комісії "громадознавство" де була українська мова. (ДАХО. ф.р.- 414 - Оп.1.- Спр.687.- Арк. 152)

Фонди ДАХО зберігають копії протоколів засідань педагогічної, шкільної рад, Прездії профшколи з 1924 р. по 1929 р. Частина протоколів написана від руки, частина - надрукована. Зі словами "Були присутні" зазначалися прізвища всіх педагогів які брали участь у засіданні. Вказувався час. Засідання призначалися як на 10. 00 - 11. 00 ранку, так і на 17. 00, 19.00 вечора. Збереглися протоколи засідань, що закінчувалися о 21.00 та о 22.30.

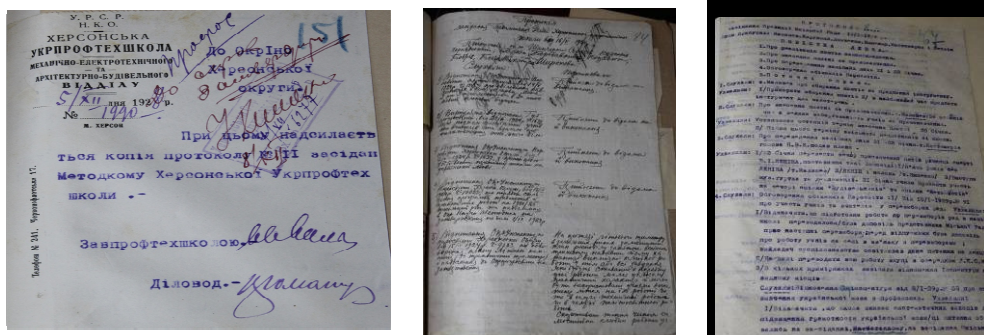

Рис. 10. Супроводжуючий лист до ОКРІНО за підписом завпрофтехшколи І. Л. Малишева, 1928 р. (ДАХО. ф. р. -414 Оп. І. -Спр. 934. - Арк..151);Протоколи Херсонської профтехшколи від 16.05.1924р. (ДАХО. ф.р.- 414- Оп.1.- Спр.725.- Арк.84) та від 19.01.1929р. (ДАХО. ф.р.- 414- Оп.1.- Спр.869.- Арк.167)

Наведемо приклади питань що розглядалися у Херсонській профтехшколі сільгоспмашинобудування та архітектурного будівництва у період з 1925 по 1929 рр.:

1. "Протокол Ч. 26 від 13.11.1925 р:
 - Затвердження програмів.
 - Про Українізіцію в профшколі." (ДАХО. ф.р.- 414- Оп.1- Спр. 687.- Арк.171, 172)
2. " Протокол Ч. 50 від 25. 10. 1926 р.:
 - Про добровольні внески учнів на струмент та ремонт та про реалізацію цих грош." (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр. 894. - Арк.7)
3. "Протокол Ч. 53 (6) від 8. 2. 1927 р.:
 - Розгляд інструкції про плату за правонавчання.
 - Розгляд заяв учнів про звільнення від плати за навчання." (ДАХО. ф.р. -414- Оп.1.- Спр.755.- Арк. 30)
4. " Протокол Ч. 9 від 2. 4. 1927 р.:
 - Про несвоєчасні внески учнями грошей за правонавчання.
 - Про кепське відношення учнів до праці в майстернях" (ДАХО. ф.р. - 414.-Оп.1.- Спр.755.- Арк. 74)
5. " Протокол Ч. 10 від 6. 5. 1927 р.:
 - Підготовка до Шевченкових роковин." (ДАХО. ф.р. - 414.- Оп.1.- Спр.755.- Арк. 92)
6. "Протокол Ч. 8 від 31. 1. 1928 р.:
 - Затвердження двохижневика українізації школи." (ДАХО.ф.р. - 414 - Оп.1.- Спр.869.- Арк. 49)
7. "Протокол Ч. 7 від 2. 03. 1928р.:
 - Про відвідування учнями школи.
 - Про порушення учнями правил внутрішнього розпорядку. (ДАХО. ф.р. -414.- Оп.1.- Спр. 869.- Арк. 78)
8. "Протокол Ч. 9 від 17.11. 1928 р.:
 - Про анкетне обслідування щодо навантаження учнів." (ДАХО. ф.р. - 414 -Оп.1.- Спр.869. - Арк.70)
9. " Протокол Ч. 11 від 1.12. 1928 р.:
 - Про курс електротехніки". (ДАХО. ф.р. - 414- Оп.1.- Спр.869.- Арк.152)

Навчально-виховний та виробничий процеси профтехшколи.

Навчальні заняття в профтехшколі відбувалися шість днів на тиждень з 8. 15 ранку до 12. 55 дня. Тривалість одного уроку - 40 хвилин. Щодня проводилися 6 занять. Зберігся тижневий розклад уроків профшколи. Надамо витяг з документу мовою оригіналу:

"Расписание уроков в профтехшколе на 1920-1921 уч. год

8.15 - 8.55	9.45 - 10.25	11.15 - 12.10
9.00 - 9.40	10.30 - 11.10	12.15 - 12.55

Понедельник	Вторник	Среда
1.Алгебра	1.Тех. мех.	1.Технология
2.Тех. мех.	2.Русск. яз.	2.Технич. черчение
3.Тех. мех	3.Минерал. и геология	3.Технич. черчение
4.Фр. яз.	4.Минерал. и геология	4.Технич. механика
5.Осн. химии	5.Технич. рисование	5.Укр. яз.
6.Осн. химии	6.Технич. рисование	6.Геометрия

Четверг	Пятница	Суббота
1.Геометрия	1.Алгебра	1.Технология
2.Русск. яз.	2.Укр. яз.	2.Технология
3.Зерноведение	3.Биология	3.Технич. черчение
4.Мукомольное дело	4.Биология	4.Технич. черчение
5.Мукомольное дело	5.Русск. яз	5.Технич. физика
6.Технич. физика	6.С.-х. Орудия	6.Технич. физика"

(ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.682.- Арк. 32)

У звіті повітового відділу народної освіти "О положении образования в Херсоне" від 22. 09. 1922 р. вказано: "Среди учащихся наблюдается необычайная жажда знаний, но неоткуда их почерпнуть: нет книжки, а знания с учительской кафедры ни на чем и ни чем зафиксировать (полное отсутствие письменных принадлежностей)". (ДАХО. ф.р.- 413.- Оп.1.-Спр.28.- Арк.138)

У навчальному плані 1921-1922 н. р. зазначені навчальні предмети що викладалися на двох відділеннях профтехшколи: 12 предметів загальноосвітнього циклу та 15 - фахового спрямування. Навчальний процес відбувався в підготовчому, першому та другому класах. Надамо перелік навчальних предметів мовою оригіналу.

(ДАХО. ф.р.- 413.- Оп.1.- Спр. 628. -Арк.8)

1. Родной язык
2. История Украины
3. Иностранный язык (немецк.)
4. География Украины
5. История культуры
6. Политическая экономия
7. Экономическая география
8. Профессиональная гигиена
9. Организация предприятий

10. Техническая физика
11. Техническая механика
12. Основы землевладения
13. Землевладение
14. Минералогия и геология
15. Составление смет
16. Математика (арифметика)
17. Алгебра
18. Геометрия
19. Тригонометрия
20. Сельско - хоз. машины
21. С.х. двигатели
22. Химия
23. Технология материалов
24. Естествоведение
25. Черчение
26. Рисование
27. Практические работы

Рис. 11. Учебный план на 1921/22 г. для двух отделений проф.-технической школы сельско-хозяйственного машиностроения в г. Херсоне 1922г. (ДАХО .ф.р.- 413.- Оп.1.- Спр. 628.- Арк. 8); Учебный план проф.-технической школы сельско-хозяйственного машиностроения, 1923г. (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.851.-Арк. 90)

У звіті за назвою "Про педагогічну частину профшколи сільськог. машинобудування і архітектурного будівництва" від 16 липня 1923 р. зазначено:

"В профшколі як з боку акуратного відношення учителів і учнів до роботи, так і з боку підвищення рівня знань учнів, крім постійної реєстрації як учнів так і вчителів велась щоденна перевірка по предметам знань учнів.

На великий жаль, перешкодами цій роботі було погане матеріальне становище як учнів так і учителів, часто учні самі примушені були прийматися за сторонню роботу, аби себе прокормити і заплатити за право навчання та бувало і кидали школу по неможливим матеріальним обставинам". (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр. 841.- Арк. 9)

Наступний документ "Доклад" надає узагальнену інформацію про організацію навчально-виховного та виробничого процесів у період з 1.10. 1922 р. по 1.10. 1923р. Надамо витяг із зазначеного документу:

"Звітний рік був роком відродження школи. З початком року школа цілком уявляла собою руїни як з боку матеріального так і педагогічного. На протязі року школа підняла педагогічну свою працю до можливості майже нормально випустити 37 чоловік, закінчивших 2 відділи школи.

В новім будинкові, без всякої з боку допомоги, власними силами привели в порядок будинок майно і майстерні. Надзвичайним напруженням всіх сил шкільного колективу поповнила хиби в знаннях учнів.

Із неупорядкованої маси учнів утворила організаційний самоуправлячий колектив учнів, який зміг самостійно працювати в гуртках, видавати газети і збірник, робити вистави, колективно працювати на користь школи і громадянства.

Великі перешкоди в роботі - відсутність коштів, це є найбільш болюче місце". (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп. 1.- Спр. 851.- Арк. 380)

У "Довідці про діяльність профтехшколи з 15.10. 1925 р. по 10. 07. 1926 р." зазначено, що навчальні заняття відбувалися з 15 жовтня по 10 липня поточного навчального року. Термін навчання: 2 роки теоретичні, один рік практичний. Навчальний рік поділяється на три триместри. Організовано практичні роботи: токарну, слюсарну, ковальську, теслярську.

У зазначеному звіті надано статистику щодо успішності учнів з кожної навчальної дисципліни по відділенням.

У протоколі № 48 засідання Шкільної Ради профтехшколи від 15 вересня 1926 р. указано: "перевірки підлягали 69 учнів, але витримали тільки 12 учнів. Багато учнів селян ще не приїхало, багато подало заяв про відсрочку потім. Епідемія шкарлатини задержала учнів - селян. Треба дати ще один термін для перевірки, так як залишити 57 учнів, або перевести умовно – не доцільно. В зв'язку з цим початок занять треба відстрочити до 25. 09". (ДАХО. ф. р. - 414.- Оп. I.- Спр. 894.- Арк.90)

У звіті з назвою "Про підготованість вступаючих до профшколи на 1928 - 1929 навч. рік" зазначено:

" Всього вступило -162 чол.

З математики не витримало - 50 % ; суспілознавства - 30 %; укр. мови - 35%; рос. мови - 20 %; географії -15 %.

I. З математики не знають переважно таких моментів:

Дисципліни		Успішність	
		механічний відділ	будівельний відділ
1	Техніка укр. мови	80%	81%
2	Суспільствознавство	89%	89%
3	Графічна грамота	77%	44%
4	Математика	68%	76%
5	Фізика і хімія	99%	65%
6	ФВС	100%	66%
7	Технічна механіка	77%	65%
8	Чужа мова	100%	100%
9	Організація людини і праці	87%	100%
10	Техніка металів	89%	-
11	Майстерні	89%	64%
12	Економічна географія	99%	64%
13	Організація підприємства	89%	-
14	Географія	-	79%
15	Технологія дерева	-	79%
16	Частини будівництва	-	79%
17	Сільське будівництво	-	96%
18	Економічна географія	-	64%

(ДАХО. ф.р. - 414.- Оп. І.- Спр. 755.- Арк. 9)

1. абсолютна більшість не знає відсотків;
2. рівнянь з буквенними коефіцієнтами розв'язувати не вміють;
3. селяни не знають графіків, слабо рішають геометричні задачі;
4. в усіх учнів дуже непевні знання арифметики.

II. Із суспільствознавства значна частина учнів не знають відомостей конституції, політекономії й політичного життя.

III. З укр. мови не знають синтаксис; селяни володіють усною мовою, але формальних знань часто бракує, у міських учнів навпаки. Загальна хиба – не досить певні знання орфографії.

IV. З російської мови не знають селяни літератури, усної й писемної мови (в трудшколах розмова не викладалась)". (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.І.- Спр.786.- Арк.14)

Важливою для з'ясування подальшої розбудови профшколи є службова записка до ОКРІНО **завідувача профтехшколи Малишева Івана Лукича**. Наведемо витяг з документу:

"Під час останньої поїздки до Н. К. О. інспектор індустріальної середньо-технічної освіти Павлюк, запропонував мені повести підготовчу роботу до організації при Укрпрофтехшколі (з тим, що набір буде зроблено вже наступною весною) двох нових відділів, тракторного та автоексплуатації, а також організації з нового учбового року вечірньої середньо - технічної школи для робітників безпосередньо зайнятих на виробництві. Випускати ця школа має також середньо-технічний персонал.

Доводячи про це до відому ОКРІНО, прохаю санкції на ведення вищенаведеної підготовчої роботи до 1930/31 навч. року. Наша округа в найближчий рік – два колективізується на 100%, а це значить, що тракторообробка ланів дуже пошириться. Кваліфікованих робітників для ремонтування тракторів, монтажу і т. інше у нас майже немає. Все це ставить перед нами питання про підготовку кваліфікованих робітників трактороексплуатації.

7 грудня 1929р. " (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп. І.- Спр. 917.- Арк. 25)

Виховна, позанавчальна та соціально - педагогічна робота.

У документі "Отчет о работе подотделов херсонского уездного отдела народного образования" знаходимо вражаючу інформацію:

"...в 1921-22 г. смертность детей по данным естественного движения населения в г. Херсоне и Алешках в 1921г. выразилась в среднем около 100 %. Общее количество детей в уезде 59 289, из них грамотных 21 397". (ДАХО.ф.р.- 413.- Оп.1.- Спр. 59.- Арк. 18)

У звіті "Отчет о годовой деятельности укрпрофобразования за период с 1 января 1920 г. - 31 декабря 1921 г." зазначено:

"Рано наступившие холода, близость фронта, создали в Херсоне прошлой зимой топливный кризис и не одна школа не была обеспечена топливом.

Непосредственно за ликвидацией фронта, пришедшая в Херсон 6-я армия стала занимать одно за другим все более или менее подходящие здания и в первую очередь школы, как наиболее подходящие для этого!

В следствие эпидемии сыпного тифа необходимо было развернуть ряд лазаретов под которые опять взяты главным образом школы". (ДАХО.ф.р.- 413.- Оп.1.- Спр. 59.- Арк. 38)

У 1921 році Шкільна Рада профтехшколи та шкільний санітарний лікар С. І. Шульгін повідомили відділ народосвіти про три випадки захворювання на тиф учнів школи які проживають в інтернаті та звернулися з проханням обладнати ізолятор, а також виселити з приміщення школи кінну

розвідку Херсонської повітової надзвичайної комісії. (ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр. 52.- Арк. 60)

У документі "Отчет о состоянии профобразования во второй половине октября 1922 г." зазначено:

"Некоторый тормоз обучения проявляется в отсутствии учебников в школе и вообще необходимой книжки на рынке... Образованы комиссии по освобождению учащихся от платы за учение. Плата за правоучения поступает туго. Цифры задолженности нисколько не уменьшаются и по этому материальное положение учащихся по сравнению с прежним не улучшается". (ДАХО.ф.р.-413.- Оп. 1.- Спр.28.- Арк.32)

У фондах ДАХО зберігається заява громадянина Бесценного Я. А. з проханням про звільнення від плати за навчання його сина. Надамо витяг заяви мовою оригіналу:

"Никакого движемого и недвижимого имущества не имею. Живу на квартире и довольствуюсь с семьей получаемым содержанием по 11 разряду 29 руб. в товарных (ныне червонных). Других доходов не имею. Социальное положение мое - бедняк - служащий, что установлено актом обследования Алешковским РайКНС, там же было установлено мое двухгодичное пребывание в Красной Армии.

Принимая во внимание, что сын с начала занятий 2 семестра в настоящее время ходил ежедневно пешком по льду из Алешек, в Херсоне снять квартиру нет возможности, а посему вторично прошу об освобождении оплаты за правоучения моего пасынка Бориса Ермолаева.

30 марта 1921 г. Я. А. Бесценный "

Організація позанавчальної роботи у профшколі.

Документ "Доклад про педагогічну частину профшколи сільськогосподарського машинобудування і архітектурного будівництва" від 16 липня 1923 р. надає наступну інформацію:

"Адміністрація школи звернула всю увагу на організацію і упорядкування в школі гурткової (клубної) роботи і в цей час в школі збудовані і працюють гуртки літератури, драматичний, крім того зібрано матеріал для технічного гуртка. Зроблена учнями попитка заснувати свою газету. Літературний гурток та драматичний організують вистави збор яких з одного боку покращує стан самих гуртків, а з другого боку дає можливість учням допомогати самим собі для розплати за правонавчання". (ДАХО. ф.р. - 414.- Оп. 1.- Спр. 841.- Арк. 170)

В іншому документі, написаному від руки, під короткою назвою "Доклад", датованому 1923 р., зазначено:

"До настоящего времени при школе имеется ряд кружков: драматический, литературный, художественный. В последнее время учащиеся обратились к администрации с просьбой организовать кружки: естественно – науч-

ний марксистский, механический, архитектурно - строительный". (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр. 841.- Арк. 64, 67)

На засіданнях Президії Шкільної Ради постійно розглядалися питання стосовно організації виховної роботи та змістовного дозвілля. Надамо витяг із протоколу Ч. 63 від 3 лютого 1927 р.:

"СЛУХАЛИ: відношення Округової Ради Фізкультури від 4. 2. 1927р. Ч. 34 Положення про гуртки фізкультури профшкол.

ПОСТАНОВИЛИ: відкрити фізгурток в школі й передати півтори години на цей гурток з 1 січня. Бажано збільшити цей гурток ще на півгодини.

ПОСТАНОВИЛИ: працю НОП гуртка провадити по п'ятницям о 5 годині щотижня". (ДАХО. ф.р.- 413.- Оп.1. - Спр. 755. - Арк. 91)

Питання щодо організації роботи "фізгуртка" розглядаються на засіданні Президії Шкільної Ради 2 квітня 1927 р.:

" СЛУХАЛИ: Про виставу на користь гуртка фізкультури.

Т. Косінський: учні бажають поставити виставу на користь гуртка фізкультури, а крім вистави учні покажуть свої досягнення в фізкультурі.

ПОСТАНОВИЛИ: Дозволити поставити виставу на користь фізгуртку школи у суботу 16. 40. цього року. Уповноважити чл. Шкільної Ради т. Забокницького бути відповідним розпорядником вистави". (ДАХО. ф.р.- 413.- Оп.1.- Спр.755.- Арк.121)

На засіданні Президії Шкільної Ради від 15 червня 1926 р. Ч.42 йшла мова про організацію екскурсії учнів профтехшколи до Миколаїва.

"ПОСТАНОВИЛИ: Екскурсію в Миколаїв зробити з вівторка 22. 6. Екскурсійному бюро зробити детальний план екскурсії. Керівником екскурсії виділити т. Косінського." (ДАХО. ф.р. - 414.- Оп. I.- Спр. 894.- Арк. 98)

Протокол засідання Президії Шкільної Ради від 4 квітня 1927 р. зберігає інформацію щодо святкування Першого травня:

"Протокол Ч. 55 (8). Засідання призначено на 6 год., почалось о 6 $\frac{3}{4}$, закінчилось 10 $\frac{3}{4}$ год.

УХВАЛИЛИ: Важно, щоб місцеві учні з'явилися 1 - го травня до школи для святкування, а учні селяни допомагали на селі проводити свято, про що представити в Учком коротенький відчит". (ДАХО. ф.р.- 414.- Оп.I.- Спр.912.- Арк.69)

Протокол № 8 засідання Методкому Укрпрофтехшколи від 31 січня 1928 року зазначає:

"В профшколі працюють гуртки: гурток біжучої політики, драмгурток, фізкультурний гурток, музичний гурток, шаховий гурток. Всі гуртки працюють за виробленим планом.

При шаховому гурткові треба організувати дамкову секцію і перевести турнір по класах і серед нових учнів.

Треба передплатити журнали і газети: Камсомольская Правда, Комсом. України, наука і техніка, Робкор України, Червоний Перець, Смена, Фізкультурник, Крокодил, на стражі, Комсомолец, Агітатор." (ДАХО. ф.р. -414.- Оп. I.- Спр. 869.- Арк.49)

Протокол засідання Методкому від 17. 2. 1928 р. зазначає інформацію про працю шкільного клубу:

"Клуб недавно зорганізовано; мається 3 шахмат, 3 шашок, а також доміно 3. В клубі працюють такі гуртки: музичний, драматичний, гурток біжучої політики, шахматний гурток, шашечний, стінкорівський, стрілецький. Скрутне становище стрілецького гуртка, тому що бракує грошових асигнувань. Клуб учнями мало відвідується. Пересічно відвідують щодня 5 - 30 учнів. Відвідування клубу погане через те, що клуб холодний". (ДАХО.ф.р. - 414.- Оп. I.- Спр . 869.- Арк. 70) .

Правила внутрішнього розпорядку, навчальна дисципліна

У навчальному закладі значною мірою приділялась увага щодо дотримання учнями правил внутрішнього розпорядку та навчальної дисципліни. Питання відвідання навчальних та практичних занять, незадовільної поведінки учнів постійно розглядалися на засіданнях "Учкомісії, Президії Шкільної Ради, Педагогічної Рад".

Протокол засідання Шкільної Ради від 25. 10. 1926 р., Ч. 50, зберігає запис: "борьба, свист, куріння цигарок в класах і коридорах треба знищувати по можливості. З цим треба учнівським організаціям провети рішучу боротьбу". (ДАХО.ф. р.- 414.- Оп. I.- Спр. 894.- Арк.123)

Протокол засідання шкільної ради від 15. 6. 1926р., Ч. 42 містить наступну інформацію:

"І. СЛУХАЛИ: Доклад Н. В. К.

Співрозмов проведено було 10 на тему порушення шкільної дисципліни. Вироблені були обов'язки лаборантів, старост та вартових, а також був розроблений наряд чергування учнів в лабораторіях та майстернях.

ПОСТАНОВИЛИ: Вжити заходів до повного відвідування учнями академічних занять". (ДАХО.ф.р. – 414.- Оп. I. -Спр. 894.-Арк. 98)

Протокол засідання Президії Шкільної Ради від 10. 3. 1927 р. Ч. 6 зберігає наступну інформацію:

" СЛУХАЛИ: Заяву т. Іванова про пропуски по теслярній майстерні учнів.

Постановили: Пропонувати їм негайно подати до школи мотивовані заяви про причини пропусків. Подані заяви переглянути на Президії Шкільної Ради.

СЛУХАЛИ: Заяву тех. робітника Ракуленко про нетактичний вчинок учня Трейвас.

ПОСТАНОВИЛИ: Винести учню Трейвас догану через стінчасопис з попередженням, що технічний робітник являється рівноправним членом шкільного колективу й за образу його учні мусять відповідати."(ДАХО.ф.р. – 414.- Оп. I.- Спр. 912.- Арк. 62)

Протокол засідання Президії Шкільної Ради Ч.9 від 1927 р. зазначає:

" 3. СЛУХАЛИ: Заяву т. Косінського про кепське відношення учнів до праці в майстернях.

ПОСТАНОВИЛИ: Не дивлячись на те, що декілька разів як з боку Адміністрації Школи, так і Шкільної Ради виносились постанови щоб учні не спізнювались і не залишали школи серед навчання, що спостерігається в останні часи і що дезорганізує нормальну працю, а тому в останнє попередити всіх учнів, що за спізнювання та за самовільні відлучки учні будуть притягатися до відповідальності як за порушення шкільного розпорядження". (ДАХО.ф.р.-414.- Оп.1.- Спр.755. - Арк.74)

Соціально - педагогічна робота

Вивчення документів профшколи надає підстави стверджувати, що у навчальному закладі проводився певний статистичний аналіз учнівського контингенту щодо соціального походження, національності та віку.

У документі "Сведения о количестве персонала, учащихся и бюджете херсонской первой прфтехшколы", 1923 р. за підписом **завідувача профшколи Шапченка Олександра Федоровича** містяться такі дані:

"Колличество персонала:	администраторов - 3, педагогов - 19, технический - 7	все- го - 29
Учащихся:	рабочих - 12, крестьян - 52, служащих - 64, прочих - 2, партийных - 1, беспартийных - 125	все- го - 130
Обучение:	платное - 54, бесплатное - 61, льготное - 14"	

(ДАХО.ф.р.-414-Оп.1.-Спр.829.-Арк. 87)

Документ "Акт обстеження прфтехшколи 1924 р." надає відомості про національний склад учнів та їх соціальне походження:

"Национальный состав учащихся:	1. Механический отдел: русских - 2, украинцев - 81, евреев - 13, прочих-1. Всего - 97	2. Строительный отдел: русских - 35, ев- реев - 23, прочих - 3. Всего - 61
Социальный состав:	служащих - 74, прочих - 28, всего - 158. Из них: мужчин - 126, женщин - 32."	

(ДАХО.ф.р.- 414.- Оп.1.- Спр.870.- Арк.35)

В "Анкеті для навчешних установ Профосвіти У. Р. С. Р. за 1-й навчешний триместр 1924 - 1925р." зазначена наступна статистика (мова оригіналу):

"Загальні відомості про учнів:	Механічний відділ - 108 чол. Будівничий відділ - 62 чол. Всього - 170 чол.
Склад учнів за походженням:	Червоноармійців - 0, Робочих - 8, Селян - 56, Службовців - 90. Інших -16. З них: чоловіків - 152, жінок - 18
Склад учнів по національності:	Українців - 65, Росіян -57 Євреїв - 47, Поляков -1. Всього - 170 чол.
Середня явка учнів на заняття:	<u>Механічний відділ:</u> На лекціях - 95% В майстернях - 75% <u>Будівничий відділ:</u> На лекціях - 95%, В майстернях - 85.28 % "

(ДАХО.ф.р.-414.- Оп.1.- Спр. 687.- Арк.146)

У "Триместровому відчиті Української Профтехнічної школи за I-й навчешний триместр 1925-1926 навчешного року" зазначено: "учням, що підходять по соцскладу та економічній незабезпеченості віділино стипендії що їх утримано від Окрнаросвіти". (ДАХО.ф.р. 413.-Оп.1.-Спр. 755.- Арк. 43)

У більшості протоколів засідань Президії Шкільної Ради Укрпрофтехшколи зазначені розгляди питань щодо стану внесення учнями плати за правонавчання та заяв учнів, їх батьків щодо звільнення від цієї плати. Для прикладу надамо витяги з декількох протоколів.

"Протокол засідання Шкільної Ради профтехшколи Ч. 42, 15. 06.1926 р.

II. СЛУХАЛИ: Доклад Учкомісії.

Заяв проглянуто 97, з яких 65 про зменьшення від платні, а 32 заяви на стипендії, які видавалися два рази.

III. СЛУХАЛИ: Доповідь завшколою про необхідність звільнення бідних учнів від внеску платні за ремонт, інструмент, літературу та скасування старих боргів.

ПОСТАНОВИЛИ: Звільнити від внесків на ремонт: учня Халина на 1 крб., учня Козліва - 1крб. Звільнити від внесків на інструмент: уч. Халіна на 2 крб., уч. Козліва на 3 крб., уч. Ольхового - 3 крб., Носківа - 2 крб.

Звільнити від внесків на літературу: уч. Бергерка на 3 крб. 60 коп., уч. Трейваса на 7 крб. 20 коп. Скасувати у уч. Коормана старий борг - 24 крб., згідно інструкції". (ДАХО.ф.р. – 414.- Оп. I.- Спр. 894.- Арк. 98)

Серед документів профшколи зберігається заява учня профшколи Василя Кирика за таким змістом:

"Інспектору Наросвіти
т. Переяслову.

Заява

Я син попа (чого в школі я не таїв) і через свій соціальний стан мене 21-го лютого цього року було виключено з другого курсу (що існує на самоутриманні) Херсонської Укрпрофтехшколи.

Я своє мимовольне нещастя бажав виправити вступом робітником в один із Херсонських заводів, або приватних майстернях, але всюди мені було безнадійно відмовлено.

Між тим, вчиться я бажую, щоб підготувати себе до продуктивної суспільно-корисної діяльності в нашій соціалістичній країні.

Ідеологічний зв'язок з батьком розірвано, хоч я мешкаю вкупі, бо не маю власної матеріальної підтримки.

Прохаю вас поновити мене в правах учня II-го класу Херсонської Укрпрофтехшколи.

Прохаю не затримувати відповідь.

23/III 29 р. " (ДАХО.ф.р.-414.- Оп.І.- Спр. 934.- Арк.189)

У протоколі засідання Президії Шкільної Ради № 8 від 19. 1. 1929 р. зазначено, що президія розглянула заяви шести учнів з проханням звільнити їх від плати за навчання. Чотири учні отримали відмову "за відсутністю підстав ", одного учня - звільнено від плати "як безробітного", а другому - надали "відстрочку на один місяць від платні за інструмент ".

Також розглядалась заява одного з учнів "про видачу йому одягу" - ухвалили: "доручити завгоспові вишукати кошти на одяг", щодо іншого учня ухвалено "прийняти в інтернат на безплатне утримання". Ще трьом учням ухвалено надати стипендії ". (ДАХО.ф.р. —414.- Оп.І.- Спр. 869.- Арк.16)

Нажаль, у фондах ДАХО відсутні документи навчальних закладів 1930-1944 р. Це пояснюється тим, що за правилами зберігання і передачі документів, архів профшколи - технікуму (1930-1940 рр.), як і архіви інших навчальних закладів міста, мав бути переданий на зберігання до Державного архіву через десять років, тобто у червні- липні 1941р. Але почалася Велика Вітчизняна війна 1941 - 1945 рр. Місто було окуповане фашистами, більшість будинків зруйновано, знищено, зпалено...

У музеї навчального закладу зберігаються світлини випускних груп 1927 - 1940 р.р., де вказано назву спеціальності та назву "учбової установи". Тож, завдяки збереженим фотокарткам було з'ясовано назву навчального закладу за зазначений період часу. У 1931 -1932 р.р. навчальний заклад мав назву - Херсонський індустріальний технікум, у 1932 -1935 р.р. - Херсонський технікум електрифікації, у 1935 - 1940 р.р. - Херсонський технікум

сільгоспмашинобудування, з 1944р по 1990 р.р. - Херсонський машинобудівний технікум.

Рис. 12. Світлини випускних груп 1929, 1931 р.р., що зберігаються у музеї навчального закладу.

Висновки. Аналіз документів навчальних закладів що були попередниками Херсонського політехнічного коледжу, а саме, Херсонської першої профтехшколи сільгоспмашинобудування, гідротехніки та мукомольної справи, Херсонської профтехшколи сільгоспмашинобудування та архітектурного будівництва, Херсонського індустріального технікуму, надає підстави для наступних висновків.

1. Херсонська перша профтехшкола сільгоспмашинобудування, гідротехніки та мукомольної справи була однією з дванадцяти навчальних закладів, що здійснювали професійну підготовку учнів Херсонського повіту. Станом на грудень 1922 р., із 222 працівників навчальних закладів профосвіти повіту - 30 працювали у профшколі сільгоспмашинобудування. Учнівський контингент повіту складав 1153 особи, з яких 100 учнів навчалися у зазначеній профшколі.

2. Долаючи соціально-економічних труднощі, навчальний заклад, педагогічний колектив здійснювали та удосконалювали навчально-виховний та виробничий процеси, готуючи спеціалістів для потреб країни.

3. Щороку збільшувався учнівський контингент та педагогічний склад профшколи, створювалася і розвивалася матеріально-технічна та навчально-методична бази. Проводилась значна навчально-виховна, соціально- педагогічна і позанавчальна робота.

Література

1. Матеріали Державного архіву Херсонської області:
ДАХО.ф.р.- 414-Оп.1.- Справи 850, 841, 687, 682, 755, 831, 751, 912, 829, 934, 725, 869, 894, 851, 786, 917, 870.
ДАХО.ф.р.- 413-Оп.1.- Справи 682, 628, 831, 841, 755.
2. Матеріали музею Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету: Справи 1, 2, 3, 4.